



Mye spennende å finne på skolebiblioteket i Seattle.

Informasjonskompetanse på et skolebibliotek i Seattle

Mye i det amerikanske samfunnet baserer seg på frivillige innsats. Biblioteksektoren er intet unntak. Her kan man melde seg til frivillig arbeid på det offentlige biblioteket, eller, om man har barn i skolealder, kan man være frivillig på skolebiblioteket deres.



AV: MARGRETHE B. SØVIK
FØRSTEBIBLIOTEKAR,
VID VITENSKAPELIGE HØGSKOLE

Noen aktiviteter på skolen forutsetter faktisk at foreldre – eller andre, som pensjonister eller studenter – melder seg til tjeneste i

klasserommet. På årets første *Parent-teacher association* (PTA)-møte var det mange lister der man kunne skrive seg opp som arrangør av eller hjelper – på

alt fra årets *Science fair* til *literacy month*, karneval og *ice cream socials*.

Jeg og familien bor et skoleår i Seattle, den største byen i staten

Washington i det nordvestre hjørnet av USA. Som bibliotekar var det lett å bli lokket til å være frivillig på skolebiblioteket på barneskolen der mine to barn går, og få en innsikt i hvordan skolebiblioteket er organisert her.

Bibliotek – en viktig del av skolehverdagen. Førsteklassingene stormer inn på biblioteket, noen roper «Hello Mr. Brownie!» og de slenger seg ned på sofaene eller gulvet foran storskjermen på veggen. Det er her hver bibliotektime begynner og skolebibliotekar Tom Brown innleder dagens time. Før de får låne bøker, har de høytlesning om et tema, får tips om nye bøker eller har en aktivitet. Alle klasser på skolen, som er en såkalt K5-skole med elever fra førskole til 5. klasse, har en time hver i uken der de er på biblioteket.

Klasselæreren er ikke med på biblioteket, så selv om det bare er 19 barn i klassen kan det bli mye for én voksen å hjelpe alle de yngste samtidig. De satser derfor særlig på frivillige til de yngste elevenes bibliotekbesøk, så jeg og en annen mor er satt opp på våre førsteklassingers bibliotektime mandag formiddag. Vi sjekker bøker inn og ut, rydder og setter tilbake på hyllen slik at alt er klart til neste klasse, og hjelper til med aktiviteter.

Med frivillige i biblioteket får skolebibliotekaren frigjort mer tid til aktiviteter for elevene. Mr. Brown har jobbet som skolebibliotekar her i 17 år, og før det var han klasselærer, så han har

lang erfaring med hva som fungerer. Han har et opplegg for årstidene, tilpasset hvert trinn, som går igjen med noen endringer hvert år.

På denne måten blir skolebiblioteket en integrert del av undervisningen. Mr. Brown tar opp temaer som er knyttet til det som foregår på skolen eller i samfunnet ellers, og driver lese- og skrivetrening i praksis. Han introduserte årets *Art reflections*, en kunstutstilling som alle elever blir oppfordret til å delta i. De elevene som ville planlegge sitt kunstprosjekt fikk bruke tid på det. Elevene får også tid til å lese eller spille spill i løpet av bibliotektimen.

I USA markerer en del den meksikanske feiringen *Día de Muertos* (De dodes dag). I forbindelse med det satt Mr. Brown opp en ofrenda, et slikt bord man har for å hedre sine avdøde, og så leste han en bok om feiringen. Når det er høytlesning vises boken på storskjerm og så får en av elevene vende blad, en veldig populær oppgave. Uken etter fulgte han opp med *Lotería*, bingo på spansk, der barna måtte forsøke å bruke litt spansk også. Slik foregår det læring i biblioteket som kan være knyttet til høytider, kulturelle markeringer eller det hvert enkelt klassetrinn skal lære noe om. Førsteklassingene skal jobbe med dyr, fjerdeklassingene med staten Washingtons historie og femteklassingene med den amerikanske revolusjonen, og dette er noe de også møter på skolebiblioteket.

Riktignok, sier Mr. Brown, var det

lettere å samarbeide med lærerne om fokus på felles tema tidligere. Da jobbet de mer med prosjekter og tema over tid. Nå har de fått nytt lesepensum som gjør at lesingen er styrt etter en viss plan som klasselæreren må følge. Men det leses mye i klasserommene, frivillige foreldre kommer dit også og hjelper til når elevene skal lese slik at de kan deles opp i smågrupper. Det er egne klasseromsbibliotek som elevene får med bøker hjem fra. Mars er «literacy month» og hver onsdag i mars etter skoletid skal det være bokklubb for tredjeklassingene, noe som er helt foreldredrevet.

Skolebibliotek for mer enn lesing.

Argumentet at skolebibliotekar gir bedre skoleresultater er kjent fra skolebibliotekdiskusjonen i Norge også, og en undersøkelse fra 2015 i staten Washington viser at de skolene som har sertifisert lærer-bibliotekar i fulltid skårer langt bedre på lesing og skriving (Coker 2015). Dette viser seg særlig å gjelde skoler i underprivilegerte områder. Gjennomstrømming i en 5-årsperiode i skoler i områder med mye fattigdom varierer fra 43,2 % i skoler med lav kvalitet på skolebiblioteket til 78,8 % i skoler med høy kvalitet. Washington-rapporten viser også tydelig at bare det å ha et bibliotek på skolen ikke holder. Skolebiblioteket må driftes med et opplegg som holder høy kvalitet og være koblet til undervisningen for at det skal være en merkbar positiv effekt på elevenes resultater.

En av dem som initierte denne undersøkelsen var Craig Seasholes, visepresident i Washington Library Association (WLA) og tidligere leder for avdelingen for skolebibliotek i WLA. Han forteller at i 2015 ble programmet for skolebibliotek oppdatert til å inkludere mer fokus på skolebibliotekarens rolle i formidling av digitale ressurser og bruken av dem. Han understreker derfor hvor viktig det er at bibliotekaren har rett utdanning og opplæring, særlig for å kunne følge opp staten Washingtons program for informasjonsteknologi i skolen. Her jobber man aktivt med standarder for pedagogisk teknologi som inneholder elementer av informasjonskompetanse, blant annet rammeverket The Big6.

I tillegg til en til to timer i uken med dataopplæring på skolen skal alle elevene lære seg å bruke PC på biblioteket også. For de yngste er det hovedsakelig for å



Kulturformidling. I forbindelse med *De dodes dag* satt Mr. Brown opp en ofrenda, et bord man har for å hedre sine avdøde, og så leste han en bok om feiringen.

kunne søke etter bøker etter nivå eller sjanger i skolens katalog, og kunne reservere bøker og logge seg på kontoen sin. Tredjeklassingen synes at en stor forskjell på skolebiblioteket her og hjemme i Norge er at her får de bruke datamaskinene på biblioteket til å søke etter bøker selv. De bruker et søke-system som heter Destiny Discover der elevene kan gjøre både tekstsøk og visuelle søk, etter sjanger. I de eldste klassene på skolen lærer elevene også mer informasjonskompetanse.

Craig Seasholes forteller at den siste versjonen av en felles læreplan for skolebibliotek er over 15 år gammel. Noe av grunnen til det er at det har manglet en leder for skolebibliotekene i distriktet, men denne stillingen er nå er på vei å bli besatt og da håper han på endringer. Blant skolebibliotekarene har tanken på et felles bibliotekpensum vært der, men det har vært vanskelig å få til i praksis, sier Mr. Brown.

En annen viktig faktor som vil påvirke skolebibliotekarens arbeidshverdag er American Association of School Librarians' (AASL) nye nasjonale standarder for skolebibliotek som ble publisert 6. november 2017. Craig Seasholes synes at de nye standardene er «fleksible og fremtidsrettede, de integrerer undervisning i informasjonsteknologi, fleksible opplegg og samarbeidslæring». Siden de er helt nye er standardene hittil ikke blitt implementert, og Craig Seasholes er aktiv i diskusjoner om hvordan disse kan spres i Seattle og Washington: «Alle jeg kjenner holder fremdeles på å «pakke» dem opp, prøver å finne måter å overføre de spesifikke termene i det nye rammeverket til bruk i stillingsbeskrivelser, evalueringer og i kommunikasjon med rektorer og administrasjon». I mai skal det være en «bootcamp» i Seattle der implementeringen av de nye standardene er en viktig del av programmet, og AASL har laget webinarer og annet materiale som bibliotekarer kan bruke.

Bibliotekarer og bøker koster

penger, hvem tar regningen? I Seattle skoledistrikt har alle skoler skolebibliotekar på minimum halvtid, iallfall i de lavere klassene. «Skoler med elever fra 6. klasse til videregående har vanligvis skolebibliotekar i full stilling i og med at elevene forventes bruke biblioteket til prosjekter og forskningsoppgaver»,

forklarer Tom Brown. Han har fulltidsjobb som bibliotekar, men bare halve stillingen er bibliotekar, resten er egentlig en lærerstilling.

«Det er selvsagt bra at Seattle setter av minst 50 % til skolebibliotekar, men det kunne vært enda bedre. I Edmonds, i et annet skoledistrikt litt nord for Seattle, har alle skoler 100 % stilling for skolebibliotekar, uavhengig av skolens nivå og elevtall. I tillegg får skolene i Edmonds 5 \$ per elev til bokinnkjøp, hvilket garanterer en minstesum til bokinnkjøp i alle skoler» forteller Mr. Brown. Faktisk har mange av distriktene rundt Seattle gått tilbake til heltidsbibliotekarer.

Høsten 2017 ble det oppmerksomhet rundt en amerikansk skolebibliotekar som takket nei til en bokgave fra presidentfruen, Melania Trump, blant annet fordi hun mente at det var andre skolebibliotek som kunne trenge bokgaven mer enn biblioteket på hennes skole. Vårt skolebibliotek er vel godt tilgodesett med gaver fra PTA, avgangsklasser og enkeltpersoner. Hvert år får skolebiblioteket på Laurelhurst 1500 \$ fra PTA. Disse pengene samles inn gjennom auksjon og donasjoner fra foreldrene. Om høsten er det bokmesse på biblioteket som får inn 1500-2000 \$, men det avhenger også av at foreldrene kjøper bøker av det forlaget som har bokmessen. En viss prosent av salget går til biblioteket, i tillegg til at skolen får bøker og så doneres det bøker til de elever som ikke har råd til å kjøpe. Skolebiblioteket får også bokdonasjoner, og så har vi ordningen med «birthday books». Når et barn har bursdag kan foreldrene gi en bok i barnets navn til biblioteket eller en fast sum på 17 \$ som bibliotekaren kjøper inn en bok for, og så får de en merkelapp inni med navnet sitt på.

Også innad i Seattle skoledistrikt kan sosioøkonomiske forutsetninger



Informasjonskompetanse handler også om å kunne utnytte en white board.

påvirke skolebibliotekenes ressurser. Det er ikke avsatt penger direkte til skolebiblioteket og budsjettet avhenger derfor av private bidrag, men «WLA har utarbeidet lovgivning for den kommende perioden for å øremerke 20 \$ per elev som skal flyttes fra den store generelle tilførselen fra delstaten til et mer spesifikt regnskap som gir distriktene en klar linje for å vise hva de bruker på biblioteksmateriale, databaser, osv. Bare noen få stater, for eksempel South Carolina, får direkte bevilgning til utgifter for skolebibliotek, og vi vil gjerne se at Washington gjør det samme», avslutter Craig Seasholes.

Les mer:

American Association of School Librarians. (2017). *National School Library Standards*. Hentet fra: <http://standards.aasl.org/>

Coker, Elizabet. (2015). *Certified Teacher-Librarians, Library Quality and Students Achievement in Washington State Public Schools*. Hentet fra: https://wala.memberclicks.net/assets/WLMA/Advocacy/wslitreport_final%20revised7_14_15.pdf

Soeiro, Liz Phipps. (2017, 26. September). Dear Mrs. Trump [blogpost]. Hentet fra: http://www.hbook.com/2017/09/blogs/family-reading/dear-mrs-trump/#_

The Big6. (udatert). Hentet fra: <http://www.big6.com>

Artikkelen er basert på intervju med Tom Brown og telefon/e-postintervju med Craig Seasholes.